

Список використаної літератури

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
2. Господарський кодекс України № 436-IV, від 16.01.2003 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
3. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.94 р. № 4038. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
4. Про особливості приватизації майна в агропромисловому комплексі: Закон України від 10.07.1996 р. № 290/96-ВР. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
5. Про приватизацію майна державних підприємств: Закон України від 19.02.1997 року № 89/9-ВР.
6. Інструкція про призначення і проведення судових експертиз, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 8 жовтня 1998 року № 53/5.
7. Положення про організацію бухгалтерського обліку і звітності в Україні, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 03.04.1993р. №250;
8. Положення про інвентаризацію майна державних підприємств, що приватизуються, а також майна державних підприємств та організацій, яке передається в оренду, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 02.03.1993 р. № 158;
9. Порядок відображення в бухгалтерському обліку і звітності операцій, затверджений спільним з Мінюстом України наказом Міністерства фінансів України від 16.12.1993 р. № 109;
10. Методика оцінки вартості майна під час приватизації, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 15.08.1996 р. № 961.

УДК 657.633

**МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗА СТАНОМ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ**

В.М. Пилявець

*Брацлавський агроекономічний коледж
Вінницький національний аграрний університет*

In this article the main outcomes to the methodic of fulfilling the control over the position of the accounting the farm enterprises is generated.

On the ground of the taken research the author determined the main stages of making a check up taking into the consideration the special features of accounting on the farm enterprises.

В статье обобщены основные подходы к методике осуществления контроля за состоянием бухгалтерского учета на фермерских хозяйствах. На основании проведенного исследования автором определены основные этапы проведения проверки с учетом особенностей учета на фермерских хозяйствах.

Вступ. Перехід до ефективних ринкових відносин припускає формування багатокладної аграрної економіки, заснованої на різних формах власності і вільного підприємництва.

Особливе місце в ринковій економічній системі займають селянські (фермерські) господарства. Поряд з іншими видами аграрних формувань вони є повноправною формою господарювання, покликаної повернути землі ефективного господаря. Важливим питанням діяльності кожного фермерського господарства є ведення бухгалтерського обліку та здійснення ефективного контролю за формуванням облікових даних.

Постановка задачі. Особливість ведення обліку в селянському (фермерському) господарстві зумовлена, по-перше, потребою в інформації про наявне у господарстві майно, витрати, обсягах виробництва продукції і надходженнях доходів від реалізації продукції, по-друге, обов'язком подання до державних установ інформації про результати виробничо-господарської діяльності яка повинна бути повною та достовірною.

Питання контролю за станом обліку в селянських (фермерських) господарствах особливо актуальні в даний час, так як специфічність даної форми господарювання, деяка невизначеність правового статусу цих господарських формувань ускладнюють вибір форм і методів контролю за веденням бухгалтерського обліку, які в значній мірі залежать також від масштабів виробництва та виду діяльності.

Питання обліку та контролю у фермерських господарствах розглядаються у працях відомих вітчизняних науковців, таких як М.Я. Дем'яненко, М.М. Коцупатрий М.Ф. Кропивко, В.Б. Моссаковський, М.Ф. Огійчук Т.М. Сторожук, Л.К. Сук, П.Я. Хомин а також ряду зарубіжних авторів: М.К. Астахов, М.Ф. Бичков, Ф.І. Васькін, Н.А. Шилова, які зробили значний внесок у дослідження теоретичних та практичних основ обліку і контролю в аграрних формуваннях.

Таким чином, питання контролю за станом обліку на селянських (фермерських) господарствах мають велике практичне значення і представляють інтерес з позицій подальшого розвитку методології контролю бухгалтерського обліку для нових господарських формувань

Результати. Як відомо, в основі господарської діяльності селянських (фермерських) господарств лежать: самостійне формування і організація структури виробництва продукції (робіт, послуг), використання селянином (фермером) результатів своєї праці та інше. Для забезпечення ефективності роботи, попередження можливих диспропорцій в їх виробничо-господарської і фінансової діяльності, проведення аналізу та контролю стану і руху господарських засобів, джерел господарських коштів, збереження власності селянина (фермера) необхідна повна та достовірна облікова інформація. Отже, бухгалтерський облік є важливою складовою діяльності фермерського господарства, який забезпечує ефективний контроль за виробництвом, наявністю і використанням матеріальних, трудових і грошових коштів, та допомагає виявити внутрігосподарські резерви.

З метою якісної організації обліку у фермерських господарствах необхідно розмежувати поняття існуючих його форм, а також критеріїв вибору оптимальної форми обліку для окремо взятої господарської одиниці.

Відповідно до чинного законодавства кожен господарюючий суб'єкт має право самостійно визначити організаційну форму, методи і технологію обробки облікової інформації бухгалтерського обліку, розробити систему внутрішньогосподарського обліку, звітності та контролю відповідно до облікової політики при дотриманні загальних принципів методології обліку. Залежно від виробничо-технічних і організаційно-економічних особливостей господарства структура і форми організації бухгалтерського обліку можуть бути різні.

Власне організація та ведення бухгалтерського обліку в фермерських господарствах регулюється Методичними рекомендаціями з організації та ведення бухгалтерського обліку в селянських (фермерських) господарствах, затверджених наказом Міністерства аграрної політики від 2001.07.02 № 189, де напрацьовано та пояснено сумісні з сучасною практикою господарювання облікові інструменти. Ними передбачається кілька форм і способів ведення обліку для фермерських господарств: проста форма обліку; спрощена форма фермерського обліку; форма обліку за спрощеним планом рахунків (мале підприємства); «звичайний» бухгалтерських облік

В основній своїй масі фермерські господарства застосовують спрощену систему обліку, проте більшість реєстрів бухгалтерського обліку розроблених для фермерського обліку не відображають багато особливостей даної форми господарювання. Особливістю обліку фермерських господарств є те, що стосовно нього не можна застосовувати загальні принципи організації обліку сільськогосподарських підприємств, так як облік фермерських господарств повинен бути малозатратним та спрощеним. Однак, потрібно чітко визначити межу скорочення обліку, яка б з одного боку – спостила звітність фермерських господарств, а з іншого – забезпечувала б всі потреби управління. Всі ці особливості передбачають застосування особливих методів контролю стану бухгалтерського обліку фермерського господарства.

Розглядаючи питання контролю стану обліку необхідно відмітити, що всі фермерські господарства діють на умовах самоокупності. Всі витрати господарство покриває за рахунок власних доходів та інших джерел, не заборонених законодавством. Воно самостійно визначає напрями своєї діяльності, спеціалізацію, організує виробництво сільськогосподарської продукції, її переробку та реалізацію, на власний розсуд та ризик підбирає партнерів, у тому числі іноземних. Господарство має право вступати в договірні відносини з будь-якими юридичними або фізичними особами, органами державної влади та органами місцевого самоврядування.

Господарство зобов'язане дотримуватися встановлених екологічних, ветеринарно-санітарних правил і норм щодо якості виробленої продукції та інших вимог. Реалізація сільськогосподарської продукції, що виробляється фермерським господарством, на вітчизняному ринку та її поставки на експорт, а також розрахунки з українськими та іноземними партнерами здійснюються відповідно до чинного законодавства.

Держава гарантує дотримання і захист майнових та інших прав і законних інтересів фермерського господарства. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування здійснюють контроль за діяльністю фермерського господарства відповідно до вимог чинного законодавства. Незаконне втручання в господарську діяльність фермерського господарства органів державної влади або органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб забороняється. Збитки, заподіяні фермерському господарству неправомірним втручанням в його діяльність, підлягають відшкодуванню відповідно до чинного законодавства.

Результати досліджень свідчать, що контроль діяльності селянських (фермерських) господарств носить специфічний характер і може мати дві форми:

1. Комплексна ревізія – здійснюється перевірка всієї фінансово-господарської діяльності
2. Тематична ревізія – здійснюється перевірка однієї сторони фінансово-господарської діяльності (оподаткування, трудові відносини, дотримання норм земельного законодавства та ін.)

Особливості проведення ревізії діяльності селянських (фермерських) підприємств впливають із специфіки організації і технології виробництва, бухгалтерського обліку та оподаткування. У зв'язку з цим завдання ревізора набувають специфічного спрямування, зумовленого особливостями агропромислового комплексу, його галузей та підгалузей, і можуть бути узагальнені в наступні групи:

1) дослідження правильності ведення бухгалтерського обліку у фермера та відповідності його організації діючим нормативним документам;

2) оцінка доцільності та раціональності постановки обліку в господарстві, враховуючи можливості щодо вибору селянськими (фермерськими) господарствами його форми серед декількох;

Кожна перевірка складається із послідовних етапів і частин

На першій стадії діяльність ревізора направлена на:

• з'ясування найважливіших характеристик підприємницької діяльності господарства; перевірку факту його реєстрації, шляхом ознайомлення із статутними і засновницькими документами;

• ознайомлення із специфікою діяльності;

• вивчення організації структури господарства і доцільності такої структурної організації, зважаючи на специфіку його діяльності – сільське господарство; ознайомлення із номенклатурою продукції господарства;

• оцінку фінансового стану господарства, ефективності функціонування і можливостей його подальшого розвитку;

• вивчення та оцінку методології та принципів бухгалтерського обліку, які застосовувалися бухгалтерією господарства;

• оцінку ефективності організації системи внутрішньогосподарського контролю господарства;

Основна стадія перевірки передбачає безпосередньо:

- проведення ревізії діяльності селянського (фермерського) господарства;
- формування акту перевірки ;

На даному етапі ревізор виконує наступні дії:

1) вивчення установчих документів: дата реєстрації, умови започаткування діяльності, засновники (власники) господарства, структура управління, умови припинення діяльності;

2) вивчення інших документів: протоколів загальних зборів; наказів власника; встановлення повноважень керівництва; правильності формування розпоряджень керівництва; відсутності суперечностей із засновницькими документами;

3) вивчення звітності підприємства: виявлення порушень, невідповідності в звітності, наявності самостійних змін в установлених формах звітності, рахункова перевірка показників звітних форм, логічний аналіз показників тощо;

4) ревізія показників звітності, який включає перевірку за всіма розділами предметної галузі досліджень:

• реєстрів синтетичного обліку (головної книги, журнал-головної, журнал реєстрації господарських операцій) з метою встановлення відповідності записів у звітних формах залишкам на рахунках;

- доходів діяльності;
- порядку нарахування і виплати заробітної плати;
- порядку накопичення і використання прибутку;
- порядку ведення касових операцій;
- обліку, оприбуткування і відпускання у виробництво матеріальних цінностей;
- правильності нарахування і своєчасності сплати податків;
- правильності розрахунків і своєчасності сплати зборів, відрахувань і обов'язкових платежів у бюджет і в позабюджетні фонди;
- розрахунків із дебіторами і кредиторами.

При проведенні перевірки ревізору необхідно:

а) виділити найважливіші розділи бухгалтерського обліку залежно від обсягу господарства, мети перевірки та основних користувачів звітності господарства;

б) обов'язково перевірити, хоча б у загальних рисах, усі розділи бухгалтерського обліку на даному підприємстві, оскільки більшість помилок і незаконних дій вдається виявити при першому ознайомленні з наданими документами.

На останній заключній стадії відбувається:

- представлення та ознайомлення керівництва фермерського господарства з підсумковою документацією – актом ревізії;
- усунення виявлених недоліків виявлених в процесі перевірки;

В якості джерел отримання доказів при проведенні ревізії діяльності селянського (фермерського) господарства слід використовувати різноманітну інформацію: первинні документи, реєстри аналітичного та синтетичного обліку, результати аналізу фінансово-господарської діяльності СФГ, матеріали інвентаризацій, фінансову, статистичну та податкову звітність, співбесіди із працівниками фермерського господарства та іншими особами, матеріали зустрічних перевірок та ін.

Висновки. Контроль на фермерських господарствах повинен бути організований та проведений за такими методичними підходами, що забезпечують достовірну перевірку відповідності відображення в бухгалтерських реєстрах та звітності наявних у господарстві основних засобів, тварин, насіння та кормів, мінеральних добрив, отрутохімікатів, пального та

мастил, запасних частин, сировини та інших матеріалів за період перевірки, а також про їх надходження і вибуття, своєчасність та достовірність відображення проведених розрахунків з постачальниками за придбані запаси чи надані послуги (виконані роботи), а також зі сплати кредитів та податків; правильності відображення витрат виробництва, повного оприбуткування виробленої продукції, достовірність її калькуляції та оцінку при переробці і реалізації; визначення фінансових результатів; правильності застосування реалізаційних цін, знижок і націнок до них, складання точної, повної та своєчасної звітності в обліку та звітності господарських фактів.

Список використаної літератури:

1. Методичні рекомендації з організації та ведення бухгалтерського обліку в селянських (фермерських) господарствах, затверджені наказом Мінагрополітики від 02.07.2001 р. № 189.
2. Кривоконь О.С. Організація бухгалтерського обліку в селянських (фермерських) господарствах // Економіка АПК. – 2002. – № 7. – С. 122-125.
3. Ватуля І.Д., Гладка Л.О. Організація обліку у фермерських господарствах: Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 312 с.
4. Горьовий В.П. Фермерство України: теорія, методологія, практика: монографія /В.П. Горьовий. – К.: ННЦ ІАЕ, 2007. – 570 с.

УДК 657.633:631.15

ОРГАНІЗАЦІЯ ОПЕРАТИВНОГО КОНТРОЛЮ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ: ТЕОРЕТИКО - ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

*К.П. Приступа, асистент
Луцький національний технічний університет*

Theoretical bases of the organization of operative control are opened, is studied and analysed features of its is standard-legal maintenance.

Раскрыты теоретические основы организации оперативного контроля, изучено и проанализировано особенности его нормативно-правового обеспечения.

Вступ. Кризові явища, корупція, необґрунтованість соціально – економічної політики держави призвели до формування нових підходів в системі менеджменту сільськогосподарського підприємства. Ефективне управління діяльністю стає можливим за умови повсякчасного спостереження за ходом здійснення кожної окремо взятої господарської операції з метою оптимізації витрат та більш економного використання засобів й предметів праці. Така потреба забезпечується оперативним контролем, який проводиться безпосередньо в процесі господарювання та є гарантом якості і своєчасності інформації для прийняття рішень.

Постановка задачі. Оперативний контроль, що дозволяє своєчасно реагувати на виявлення відхилень та приймати відповідні коригувальні заходи по їх усуненню, відіграє ключову роль в забезпеченні ефективного функціонування сільськогосподарських підприємств. Саме на цьому зауважують О.Ю Редько, І.І. Пилипенко, Т.О. Каменська: «Для того, щоб всі успішно функціонували, збільшували обсяги виробництва продукції та знижували її собівартість, раціонально використовували за призначенням матеріально – грошові засоби, виконували свої обов'язки щодо погашення боргів постачальникам та державі, правильно організовували та вели бухгалтерський облік, виникає потреба в щоденному внутрішньогосподарському контролі та аналізі. Контроль як функція управління надає змогу своєчасно виявити і усунути ті умови і чинники, які не сприяють ефективному веденню виробництва і досягненню поставленої мети» [8, с. 23].